

СТАН І ТЭНДЭНЦЫІ РАЗВІЦЦЯ СУЧАСНАГА ТАНЦА Ў АМАТАРСКИМ ХАРЭАГРАФІЧНЫМ МАСТАЦТВЕ БЕЛАРУСІ

Вывучэнне і параўнальны аналіз эвалюцыі асноўных кірункаў сучаснага танца дазволілі аўтару вызначыць некаторыя асаблівасці і тэндэнцыі іх развіцця ў амаатарскай харэаграфіі Беларусі. Разглядаецца праблемнае кола айчыннай харэаграфічнай адукацыі: прафесійная падрыхтоўка харэаграфу, спецыялістаў па сучасных танцавальных напрамках (кантэмпарары, джаз, хіп-хоп і інш.) як значная праблема айчыннай харэаграфічнай адукацыі.

Пачатак новага стагоддзя даў імпульс развіццю розных кірункаў сучаснага танца і плённаму іх выкарыстанню ў амаатарскіх харэаграфічных калектывах. Актыўныя дэмакратычныя пераўтварэнні, якія адбываліся ў канцы ХХ ст. у беларускім грамадстве, значна паўплывалі на развіццё амаатарскага харэаграфічнага мастацтва, што дало магчымасць балетмайстрам звярнуцца да эксперыментаў у сучасных танцавальных жанрах і напрамках, а таксама да беларускага фальклору. Канец мінулага стагоддзя стаў перыядам пошукаў: на змену звыкламу пераліку беларускіх танцаў “Лявоніха”, “Крыжачок”, “Мігусь”, “Крутуха” і іншых прыйшлі новыя варыянты прачытання беларускага харэаграфічнага фальклору. Сучасныя метады яго распрацоўкі знайшлі адлюстраванне ў стварэнні харэаграфамі (В.Бяляева, С.Гуткоўская, Л.Сімаковіч, В.Ямпольская і інш.) мноства “ільняных” кампазіцый у стылі фольк-мадэрна [3]. У гэты час працягвалі паспяховае развіццё амаатарскія калектывы эстраднага танца “Гарэзлівыя агеньчыкі” (кіраўнік В.Буры, г. Мінск), “Антрэ” (кіраўнік С.Манзалеўскі, г. Мінск), балет-студыя “Алексіс” (кіраўнік А.Зенчанка, г. Мазыр), “Рандэву” (кіраўнік Т.Крыўчук, г. Пінск), “Каскад” (кіраўнік З.Пятроўская, г. Слонім) і інш.

Між тым праблема існавання і развіцця амаатарскай харэаграфіі, а таксама агульныя з’явы ў сучасным харэаграфічным мастацтве Беларусі не атрымалі дакладнага тэарэтычнага асэнсавання і толькі часткова разглядаюцца даследчыкамі Я.Д.Грыгаровіч, С.В.Гуткоўскай, Н.У.Карчэўскай, Ю.М.Чурко і інш. Цэласнай карціны тэндэнцый развіцця сучаснага танца ў амаатарскім мастацтве краіны сёння не існуе, што і абумоўлівае яе актуальнасць і наш зварот да адзначанай праблемы.

Аналіз стану развіцця сучаснага танца ў амаатарскім харэаграфічным мастацтве Беларусі ў канцы першага дзесяцігоддзя ХХІ ст. паказаў, што сярод розных кірункаў і жанраў найбольш распаўсюджанымі і запатрабаванымі з’яўляюцца мадэрн-танец, або кантэмпарары, хіп-хоп і брэйк-данс як асобны кірунак, што развіваецца ў рамках хіп-хоп культуры, і джаз. Вывучэнне і параўнальны аналіз эвалюцыі кожнага з вышэйназваных кірункаў дазволілі нам вызначыць некаторыя асаблівасці і тэндэнцыі іх развіцця ў харэаграфічным мастацтве Беларусі.

Актыўнае развіццё на сучасным этапе хіп-хоп танца і яго масавае распаўсюджанне сярод моладзі абумоўлены, на наш погляд, папулярызацияй рэп і r’n’b музыкі ва ўсім свеце, нескладанасцю авалодання асноўным лексічным модулем дадзенага кірунку, якія не патрабуюць ад выканаўцы прафесійнай харэаграфічнай падрыхтоўкі. Разам з тым варта адзначыць павышэнне выканальніцкага ўзроўню хіп-хоп танцораў, што тлумачыцца на наш погляд, багаццем і даступнасцю відэаінфармацыі па дадзеным кірунку сучаснага танца, а таксама добра развітой сістэмай майстар-класаў, якая функцыянуе не толькі ў краінах блізкага і далёкага замежжа, але і ў Беларусі.

Акрамя таго, трэба вызначыць актыўнае засваенне выканаўцамі на высокім узроўні тэхнікі новай школы хіп-хопа – new style, а таксама лексічнага модуля і навыкаў імправізацыі у такіх тэхніках сучаснага танца, як popping, locking, crump, house dance і інш.

Плённае развіццё брэйк-данса як найбольш распаўсюджанага і раней узніклага ў Беларусі кірунку сучаснага танца характарызуецца высокім узроўнем выканальніцкага майстэрства і правядзеннем мноства фэстаў, конкурсаў і “батлаў” (ад англ. battle – “бітва”). Варта дадаць, што сёння ў дадзеным напрамку сучаснага танца назіраецца

тэндэнцыя прафесіяналізацыі, якая выяўляецца ў павышэнні ўзроўню тэхнічнай складанасці танцавальных элементаў, імкненні да музычнасці – кампліментарнаму тыпу суадносін музыкі і харэаграфіі пры стварэнні танцавальнага шоу і ў сольным імправізацыйным выкананні. Сярод найбольш вядомых калектываў, што спрыяюць прафесійнаму развіццю брэйк-данса ў Беларусі, неабходна назваць “Hunters”, “Street masters”, “Warm style”, якія склалі зборную Беларусі па брэйк-дансу “Belarusian b-boys”, і інш.

Так званы “хіп-хопавы бум”, што назіраецца не толькі ў нашай краіне, але і ва ўсім свеце, абумовіў правядзенне ў Беларусі новых фестываляў і конкурсаў па дадзеным кірунку, сярод якіх трэба адзначыць найбольш буйныя і рэгулярныя мерапрыемствы: міжнародныя фестывалі па брэйк-дансу “Be Energy” (з 2007 г., г. Мінск), “Абсалютныя відэльцы” (з 2002 г., г. Мінск), “Батл Беларусі” (з 2003 г., г. Мінск) і хіп-хопа “International street dance freestyle” (з 2007 г., г. Мінск), “Чэмпіянат Беларусі па сучасных танцах” (з 2002 г., г. Мінск) і інш.

Працэсы дэмакратызацыі і персаналізацыі ў грамадскім жыцці Беларусі канца ХХ ст. спрыялі з’яўленню калектываў сучаснага танца, якія эксперыментуюць з лексічным модулем мадэрн-танца і contemporary: група сучаснай харэаграфіі “ТАД” (кіраўнік Д.Куракулаў, г. Гродна), мадэрн-балет “Галерэя” (кіраўнік А.Цебянькоў, г. Гродна), група “Квадра” (кіраўнік І.Асламава, г. Гомель), студыя сучаснага танца “Паралелі” (кіраўнік А.Махава, г. Віцебск), студыя сучаснага танца Д.Юрчанкі (г. Віцебск), тэатр танца “D.O.S.Z.K.I.” (кіраўнікі Д.Залескі, В.Скварцова) і інш. [3].

Як вядома, мадэрн (ад англ. modern – “сучасны”) – гэта кірунак замежнай харэаграфіі, які ўзнік у канцы ХІХ – пачатку ХХ ст. у ЗША і Германіі. Сёння тэрмін “мадэрн” найболей распаўсюджаны ў Амерыцы, замяняецца новым, больш поўным – “кантэмпарары” (ад англ. contemporary – сучасны) [2]. Развіццё мадэрна ў Беларусі шмат у чым дэтэрмінуецца Віцебскім фестывалем сучаснай харэаграфіі ІФМС, які з’яўляецца адным з найбуйнейшых конкурсаў на постсавецкай прасторы, што праходзіць з 1987 г. і працягвае выконваць дамінантную ролю ў развіцці дадзенага кірунку сучаснага танца ў краіне [3]. Як сцвярджае С.В.Гуткоўская, вельмі важна, што фестываль дазваляе пазнаёміцца з дасягненнямі прызнаных айчынных і замежных майстроў сучаснай харэаграфіі, аказвае рэальную практычную і метадычную дапамогу ў авалоданні самымі рознымі сучаснымі тэхнікамі праз арганізацыю практычных і тэарэтычных майстар-класаў для ўсіх удзельнікаў.

Але адной з праблем развіцця сучаснага танца мадэрн у Беларусі, як адзначаюць даследчыкі (С.Гуткоўская, С.Уланоўская, Ю.Чурко і інш.), з’яўляюцца некаторыя “уніфікацыя стылю” ў дзейнасці харэаграфіі, арыенцір на тых, каго раней заўважылі; “узнікае так званы мастацкі канфармізм”, які выяўляецца ў нежаданні шукаць новае, непаўторнае [1]. Нягледзячы на тое, што цікавасць да беларускага мадэрна ў апошні час некалькі згасла ў гледача, у работах балетмайстраў назіраецца пошук новых шляхоў і формаў яго развіцця, ажыццяўляюцца актыўныя спробы прафесіяналізацыі і папулярызацыі дадзенага кірунку сучаснага танца з мэтай яго даступнасці масаваму гледачу. Тут трэба сказаць, што аматарскія калектывы сучаснай харэаграфіі, паўтараючы шлях народных ансамбляў, даюць вялікі імпульс да прафесіяналізацыі сучаснага танца ў Беларусі.

Вышэйадзначаная сітуацыя ў развіцці беларускага мадэрн-танца спрыяла з’яўленню цікавасці выканаўцаў і гледачоў да джаз-танца – новага кірунку ў сучасным харэаграфічным мастацтве краіны. Росквіт джаз-танца ў ЗША, дзе паўстаў дадзены кірунак, даводзіцца на 1960-я гг. разам з росквітам джазавай музыкі. З моманту ўзнікнення дадзенага танцавальнага кірунку ў ім утварылася мноства розных стыляў, школ і тэхнік. Вядомыя джазавыя выканаўцы, такія як М.Матакс, Джордан, Луіджы, арганізавалі свае школы, стаўшы родапачынальнікамі джаз-танца. У выніку з’явіліся тэрміны “тэхніка Мат Матакса”, “Луіджы-джаз”, “Сайманс-джаз”. Варта адзначыць, што сучасны джаз-танец значна перайначыўся, увабраўшы ў сябе элементы хіп-хоп танца, фанка, мадэрна і інш. [2].

У параўнанні з ЗША, дзе дадзены кірунак сучаснай харэаграфіі знаходзіцца на ўзроўні росквіту і прафесійнага ўдасканалення, а дамінантнае значэнне ў распрацоўцы і

Ўдасканаленні сістэмы навучання сучаснаму танцу належыць такім яркім прадстаўнікам амерыканскай школы, як М.Грэм, Х.Лімон, М.Канінгэм, Д.Хамфры, Э.Эйлі і іншым, джаз-танец Беларусі толькі пачынае сваё развіццё (засваенне лексічнага модуля і методыкі выкладання). Распаўсюджанне і развіццё джаз-танца ў Беларусі ажыццяўляюцца пад уплывам майстар-класаў запрошаных выкладчыкаў з розных краін, шмат у чым абумоўліваюцца папулярызаваным мюзікла, у якім актыўна выкарыстоўваюцца розныя стылі сучаснай харэаграфіі, уключаючы джаз і стэп як дамінантныя кірункі ў харэаграфічнай лексіцы. Сярод калектываў, што працуюць у дадзеным кірунку ў Беларусі, варта назваць тэатр сучаснага танца “Менада” (кіраўнік А.Максіменкава, г. Мінск). Станаўленню і развіццю джаза ў Беларусі спрыяе таксама яго вывучэнне студэнтамі кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Такім чынам, у аматарскім харэаграфічным мастацтве Беларусі назіраецца з’ява распаўсюджання розных кірункаў сучаснага танца, дамінуючымі з якіх выступаюць хіп-хоп, брэйк-данс і кантэмпарары. Варта адзначыць розны ўзровень развіцця кірункаў сучаснай харэаграфіі ад першапачатковага засваення лексічнага модуля і методыкі выканання (джаз-танец; locking, stomp, house ў рамках хіп-хоп культуры) да высокатэхнічнага прафесійнага выканання і стварэння цікавых балетмайстарскіх работ (мадэрн, брэйк-данс). Імклівая тэндэнцыя папулярызаванні сучаснага танца і яго даступнасці масаваму глядачу абумовіла тэндэнцыю яго (танца) прафесіяналізацыі, але разам з тым выявіла праблемы падрыхтоўкі спецыялістаў у дадзенай сферы, тым больш, што існаванне мноства прыватных школ і студый сучаснага танца таксама сведчыць аб імклівым развіцці сучаснай харэаграфіі ў Беларусі. Але тут узнікаюць праблемы не заўсёды прафесійнага яе выкладання з-за недахопу спецыялістаў у дадзенай сферы і неабходнасці ліцэнзавання правоў выканаўцаў на выкладанне, і яны застаюцца нявырашанымі.

Агульнавядома, што школы і студыі танца, якія актыўна развіваюцца і функцыянуюць у Беларусі на камерцыйнай аснове, адыгрываюць значную ролю ў навучанні мастацтву танца на пачатковым этапе харэаграфічнай адукацыі, а таксама ў выхаванні і развіцці асобы, яе творчай самарэалізацыі. Таму прафесійная харэаграфічная і педагагічная падрыхтоўка выкладчыкаў і кіраўнікоў студый і школ танца з’яўляецца, на наш погляд, важнай, нават абавязковай умовай існавання гэтых структур, а вывучэнне і выкарыстанне вопыту замежнай харэаграфічнай сістэмы адукацыі з ліцэнзаваннем правоў выканаўцы на выкладанне – актуальнымі і мэтазгоднымі.

Як вядома, падрыхтоўка спецыялістаў у сферы культуры і мастацтва павінна ажыццяўляцца з улікам тэндэнцый і змен, што адбываюцца ў іх будучай прафесійнай дзейнасці, гнутка рэагаваць на новыя патрабаванні і запыты грамадства. Актыўнае развіццё розных кірункаў сучаснага танца абумоўлівае попыт на харэаграфію, што валодаюць ведамі і методыкай навучання танцам мадэрн, джаз, хіп-хоп і інш. Аднак сёння мы назіраем недастатковы ўзровень падрыхтоўкі спецыялістаў па асноўных кірунках сучаснай харэаграфіі, абумоўлены, перш за ўсё, недастатковай увагай да сучаснага танца ў ВНУ і ССНУ, што, на наш погляд, з’яўляецца недахопам ва ўмовах яго актыўнага выкарыстання харэаграфамі сферы вольнага часу ў працэсе ўсебаковага фізічнага развіцця выканаўцаў і стварэння рэпертуару ансамбля.

Усё вышэйадзначанае дэтэрмінуе неабходнасць адпаведных змен у працэсе харэаграфічнай адукацыі ў дадзеным кірунку. Высокапрафесійная падрыхтоўка студэнтаў па сучаснай харэаграфіі ў ВНУ дазволіць запоўніць прабелы ў кадравым забеспячэнні спецыялістамі дадзенага профілю ў аматарскім харэаграфічным мастацтве. Акрамя таго, уключэнне на ўсіх узроўнях сістэмы харэаграфічнай адукацыі (харэаграфічная школа – каледж мастацтваў – ВНУ) асноўных кірункаў сучаснага танца ў працэс навучання бачыцца нам важным і неабходным этапам на шляху развіцця і прафесіяналізацыі сучаснай харэаграфіі, павышэння ўзроўню харэаграфічнага мастацтва Беларусі ў цэлым.

2. *Никитин, В.Ю.* Модерн-джаз танец: история. Методика. Практика / В.Ю.Никитин. – М.: ГИТИС, 2000. – 440 с.: ил.

3. *Чурко, Ю.М.* Линия, уходящая в бесконечность: субъективные заметки о современной хореографии / Ю.М.Чурко. – Мн.: Полымя, 1999. – 224 с.

O.SHAMROVA

**CONTEMPORARY DANCE'S STATE AND TENDENCIES
IN AMATEUR CHOREOGRAPHIC ART OF BELARUS**

The development of a modern dance is an active process in Belarusian choreography. The offered article contains an important information about the situation of a modern choreography (contemporary, jazz, hip-hop dance and etc.), in amateur dance art and its directions of development in Belarus. The development and perfection of the process of a choreographic education in different styles of modern dance is a priority and an actual research direction in modern conditions. The process of a professional choreographic education in a modern dance is still an actual problem in our system of art education.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ